

Před dvačtyřiceti lety babička a dědeček z Ostravy založili vnukovi cestovní vkladní knížku a vložili na ni 600 Kčs, aby měl tak zvané něco do začátku. Bylo mu 15 a z prázdnin v Ostravě odjížděl domů do Prahy, aby za pár dnů nastoupil do slovenské Nitry na střední vojenskou školu. V den odjezdu do Prahy nejel sám – vstoupila do ní nad ránem také vojska tehdejší Varšavské smlouvy, aby Československu „bratrsky pomohla“.

Pplk. v.z. ing. Jaroslav Houška, onen vnuk, který putoval Prahou 21. srpna 1968, je v současné době prezidentem neziskového občanského sdružení Asociace nositelů legionářských tradic (ANLET), které před pěti lety vzniklo především proto, aby obyvatelé Česka nezapomněli na historii své země, přesně v duchu hesla amerického filozofa španělského původu George Santayany: Kdo nezná svou minulost, je odsouzen ji opakovat.

Jaká byla z pohledu patnáctiletého chlapce Praha v onen kritický den roku 1968?

Moje první setkání s vojsky se uskutečnilo při vystoupení z vlaku v pražských Malešicích, který již na Hlavní nádraží nedorazil, a mne čekala téměř patnáctikilometrová cesta se zavazadly přes celou Prahu domů do Dejvic. Cesta vedla kolem Českého rozhlasu, Václavského náměstí a dalších míst, kde už bylo jasné, co se děje. Naše generace v této době vůbec nechápala, co se stalo. V posledním týdnu prázdnin, když jsme se vraceli domů z prázdnin, mnohým z nás rodiče objasňovali, že to, co se nám celé dětství ve školách vtlačovalo do hlavy o přátelství se Sovětským svazem, byly lži a polopravdy. To nás navždy poznamenalo.

Přesto tvoje další cesta vedla do armády.

Byl jsem již od jara přijat na vojenskou střední odbornou školu v Nitře, automobilní a tankový směr, a tam jsem 4. září 1968 nastoupil do vojenských kasáren, které byly okupovány maďarskou armádou. Do ročníku nastoupilo asi 150 patnáctiletých kluků ze všech koutů republiky a politická situace se téměř denně probírala, což ovlivnilo i zahájení školy a celý pohled na další události. Školu zdárně ukončila jen polovina z původně nastoupivších studentů. Nesměli jsme jít hned na vysokou školu a byli jsme rozděleni na umístěnky rozkazem k různým útvarům armády. Moje cesta náhodou vedla do pražského útvaru, kde jsem celou svou vojenskou kariéru procházel technickými funkcemi. Až po třinácti letech jsem dostal svolení a podařilo se mi nastoupit na dálkové studium Vojenské akademie v Brně stejného oboru, který jsem studoval na střední škole. Po revoluci 1989, po rozdělení Československa, jsem byl účastníkem budování logistiky v nově vzniklé Armádě České republiky. Nyní jsem řadu let ve výslužbě a věnuji se civilnímu povolání.

V letech konfliktu v bývalé Jugoslávii jsi byl dvakrát v této zemi na misi. Ač tedy z mladší generace, zažil jsi válku. Jaké to bylo poznání?

Nám byla po dlouhá léta návštěva Jugoslávie zakázaná, proto bylo těžko pochopitelné, že při vzniku válečného konfliktu jsme jako česká armáda tuto zemi navštívili poprvé, a to v uniformách a se zbraněmi v misi UNPROFOR. Byl to velký šok, že i na konci 20. století na evropském kontinentu může vzniknout válka jako ve středověku, kde si sousedé vzájemně vypalují své domy po mnohaletém soužití v jedné vesnici. Naše mírová mise neměla mandát na řešení různých konfliktů, proto vznikaly mnohé přehmaty a nemožnost zasahovat tak, jak to mnozí z nás cítili, abychom mohli pomáhat obyčejným lidem, kteří válkou velice trpěli. V srpnu 1995 jsme zažili v táboře minometný přepad a zážitek z této události si každý z nás nese v sobě po celý život. Pochopili jsme, co znamená válka a co v těch dvou světových válkách minulého století si vojáci na bojištích vytrpěli.

Byl kontakt s touto válečnou realitou impulsem k založení Anletu?

Po zkušenostech z misí OSN jsem měl pocit, že není nikdy dost věnovat se českému vlastenectví, skautskému kamarádství a propagaci toho, aby se léta nesvobody a válek již neopakovala a aby nebylo nutné stavět další pomníky obětem, které tyto konflikty vždy přinášejí. Jednou z možností propagace těchto myšlenek bylo například vydávání magazínu, který si dá do vínku ukazovat veřejnosti, hlavně mládeži, co se všechno událo za jedno jediné století a bojovat za to, aby si lidé vážili svého češství, míru a demokracie, kterou těžko získávali.

Co má ANLET ve svém programu?

Pilotním projektem je vydávání časopisu Historický kaleidoskop, dále pořádáme besedy, máme vlastní výstavu Osudové roky české státnosti, která již několik let putuje po školách, knihovnách a obcích, vydáváme memoáry – paměti válečných veteránů a pamětníků v edici Neobyčejné osudy, jsme iniciátory mnoha dalších aktivit v duchu zachování historie a vzdělávání, podílíme se na tvorbě pamětních desek, vzniku památníků. Proto máme v názvu „nositelé legionářských tradic“. Chceme zachovávat tradice cti, hrdosti na svou vlast tak, jako to dělali legionáři, kteří bojovali v 1. světové válce za neexistující stát. Členové Anletu jsou lidé různého věku, povolání i vzdělání, ale našimi členy jsou i muzea, zájmové kluby, obce či městské části, které se chtějí podílet na naší činnosti a nebo ji svým členstvím podpořit.

Jak ANLET pracuje?

Každý v Anletu pracuje, jak mu to umožňuje jeho další pracovní vytížení, protože jsme neziskové občanské sdružení, které nemá nárok na finanční prostředky ze státního rozpočtu, jsme závislí na sponzorech a členských příspěvcích. Nedostáváme žádné pravidelné dotace, jako některá jiná sdružení, nemáme žádné kanceláře, žádný majetek. Všechno půjčují nebo dotují členové sdružení nebo si musíme peníze sehnat formou inzerce do tohoto časopisu, pronájem výstavy, prodejem námi vydaných knih a podobně.

To zřejmě není jednoduchá záležitost.

Není, mnoho lidí se více honosí vlastenectvím když jde o sportovní vítězství či sponzorství soutěží krásy, historii vlastní země opomíjejí jako nedůležitou, ač zde žijí a vyrůstají zde jejich děti. Většinou slíbí podporu, ale své sliby nesplní. V podstatě jsme jediný časopis svého druhu, který si může kdokoli koupit, je prodáván v novinových stáncích, v knihkupectvích, v muzeích, nabízíme ho školám, knihovnám. Naše produkty jsou doporučeny ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy k výuce dějin 20. století.

Přesto není tento časopis státem jakkoli podpořen a od inzerentů, kteří mohutně inzerují v televizích, či v módních časopisech a bulvárních plátcích, stále slyšíme, že naši čtenáři nejsou ta správná cílová skupina. Možná by bylo zajímavé zjistit, proč nejsou vzdělaní inteligentní spoluobčané, kteří se zajímají o vlastní historii, cílovou skupinou pro velmi ziskové nadnárodní společnosti a především pro české podnikatele, když zvláště oni by měli podporovat zachování úcty k těm, kteří vybojovali svobodu, aby oni dnes tu mohli podnikat a dobře žít.

Spolupracujete s válečnými veterány?

Jistě, někteří jsou členy nebo čestnými členy našeho sdružení. Nejsme však, jak si možná někdo myslí, organizací pro válečné veterány. Nabízíme všem neziskovým sdružením podobného zaměření publikování jejich aktivit v Historickém kaleidoskopu, spolupráci na podobně zaměřených akcích, ale tuto nabídku zatím využívají jen některé kluby. Je nám ctí spolupracovat s válečnými veterány i politickými vězni a publikovat jejich vzpomínky na dobu nesvobody, aby zůstaly zachovány pro další generace.

Co připravujete do budoucna?

V září nás čeká vyhlášení nominací na Cenu Český patriot 2010, kterou jsme před dvěma lety založili. 28. září budeme přítomni odhalení Památníku třetího tisíciletí na pražském Jižním Městě, na jehož tvorbě se podílíme. Určitě pojedeme letos opět do Mauthausenu vzpomenout popravené za heydrichiády. Připravujeme vzpomínkovou slavnost ke Dni válečných veteránů a s tím související prodej vlčích máků – symbolu Dne válečných veteránů. Vlčí máky nabízíme již nyní, aby si je města a obce mohly zakoupit na pietní akty ke Dni válečných veteránů. Tato tradice je rozšířená v mnoha zemích světa. U nás nebyla, neboť se za komunismu tento den neslavil, ani jsme o něm nevěděli, a přesto byl vyhlášen již po první světové válce. Zato v západní Evropě uvidíte vlčí máky v klopách sak a kabátů více než týden před a po 11. listopadu. My jsme se rozhodli tuto tradici obnovit i v České republice, vždyť padlých v obou světových válkách jsme měli dost. V každé obci je nějaký památníček a uctít oběti válek v tento den by se mělo stát pro každé člověka samozřejmostí.

Jindra Svitáková